

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ПОЛТАВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

**Навчально-науковий інститут економіки,
управління, права та інформаційних технологій**

КАФЕДРА ПІДПРИЄМНИЦТВА І ПРАВА

**СИЛАБУС
НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ**

СТАЛІЙ РОЗВИТОК

(факультетська вибіркова навчальна дисципліна)

Розробник
Сень Олександр –
доцент кафедри підприємництва і права,
к.е.н.

Полтава
2022 р.

Опис навчальної дисципліни та інформація про розробника

Назва навчальної дисципліни	Сталий розвиток
Місце в індивідуальному навчальному плані здобувача вищої освіти	Факультетська вибіркова навчальна дисципліна
Назва структурного підрозділу	Кафедра підприємництва і права
Контактні дані розробників, які залучені до викладання	Викладач: Сень Олександр , к.е.н., доцент Контакти: ауд. 481, навчальний корпус 4 ✉: oltrsandr.sen@pdaa.edu.ua ☎: 050 293 11 34, сторінка викладача: https://www.pdaa.edu.ua/people/sen-oleksandr-vasylovych
Рівень вищої освіти	Перший (бакалаврський) рівень
Спеціальність Освітня програма	ЗС(ННІ): 076 Підприємництво, торгівля та біржова діяльність ОПП Підприємництво, 073 Менеджмент ОПП Менеджмент підприємств, 051 Економіка ОПП Економіка підприємств, 075 Маркетинг ОПП Управління та адміністрування, 126 Інформаційні системи та технології ОПП Інформаційні управляючі системи.
Попередні умови для вивчення навчальної дисципліни	Базові знання з економічної теорії, економіки підприємництва, менеджменту, підприємництва.

Заплановані результати навчання:

Мета вивчення навчальної дисципліни: формування в здобувачів вищої освіти поняття про принципи сталого розвитку, території та напрями їх сталого розвитку, особливості розвитку та економічні, екологічні та соціальні проблеми міських і сільських територій, наявні диспропорції та шляхи їх усунення. Вивчення суті та напрямків діяльності органів місцевого самоврядування і його ролі в сталому розвитку територій. Ознайомлення з практикою європейських країн в питаннях сталого розвитку.

Основні завдання навчальної дисципліни: здобуття навиків аналізу наявних проблем територій, Забезпечення сталого розвитку територій, визначення найбільш ефективних заходів в цьому контексті; використання повноважень органів місцевого самоврядування в Україні для забезпечення сталого розвитку територій; отримання навиків щодо розробки програми сталого розвитку територій та визначення джерел їх фінансування; сприяння розвитку приватного бізнесу та підприємництва, як напряму розвитку територій; опанування кращим світовим досвідом в цій сфері.

Компетентності :

загальні:

ЗК 1. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.

ЗК 2. Здатність зберігати моральні, культурні, наукові цінності та примножувати досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.

фахові:

ФК 1. Здатність аналізувати та розв'язувати завдання у сфері економічних та соціально-трудових відносин.

ФК 2. Здатність самостійно виявляти проблеми економічного характеру при аналізі конкретних ситуацій, пропонувати способи їх вирішення.

ФК 3. Здатність поглиблено аналізувати проблеми і явища в одній або декількох професійних сферах з врахуванням економічних ризиків та можливих соціально-економічних наслідків.

Програмні результати навчання:

РН 1. Застосовувати аналітичний та методичний інструментарій для обґрунтування пропозицій та прийняття управлінських рішень різними економічними агентами (індивідуумами, домогосподарствами, підприємствами та органами державної влади).

РН 2. Вміти абстрактно мислити, застосовувати аналіз та синтез для виявлення ключових характеристик економічних систем різного рівня, а також особливостей поведінки їх суб'єктів.

Програма та структура навчальної дисципліни

Назви тем	Кількість годин			
	всього	у тому числі		
		л	п	с.р.
Тема 1. Поняття сталого розвитку. Сталий розвиток територій.	14	2	2	10
Тема 2. Функціональність та ресурсний потенціал територій	16	2	4	10
Тема 3. Економічна база територій	14	2	2	10
Тема 4. Сімейний тип господарювання. Несільськогосподарські види діяльності	16	2	4	10
Тема 5. Соціально – культурна сфера : її стан та напрямки розвитку	14	2	2	10
Тема 6. Адміністративно-територіальний устрій та особливості публічного управління територіями в сфері сталого розвитку.	16	2	4	10
Тема 7. Фінансове забезпечення функціонування та сталого розвитку територій	16	2	4	10
Тема 8. Політика та стратегічні напрямки сталого розвитку територій	16	2	2	10
Усього годин	120	16	24	80

Оцінювання результатів навчання
Форми контролю результатів навчання

Програмні результати навчання	Форми контролю			
	Усне опитування	Виконання вправ на практичних заняттях	Виконання завдань самостійної роботи	Разом
1. Застосовувати аналітичний та методичний інструментарій для обґрунтування пропозицій та прийняття управлінських рішень різними економічними агентами (індивідуумами, домогосподарствам, підприємствами та органами державної влади).	17	29	14	60
2. Вміти абстрактно мислити, застосовувати аналіз та синтез для виявлення ключових характеристик економічних систем різного рівня, а також особливостей поведінки їх суб'єктів.	11	19	10	40
Разом	28	48	24	100

Схема нарахування балів з навчальної дисципліни

Назва теми	Усне опитування	Виконання вправ на практичних заняттях	Виконання завдань самостійної роботи	Разом
Тема 1. Поняття сталого розвитку. Сталий розвиток територій		6	3	9
Тема 2. Функціональність та ресурсний потенціал територій	4	6	3	13
Тема 3. Економічна база територій	4	6	3	13
Тема 4. Сімейний тип господарювання. Несільськогосподарські види діяльності	4	6	3	13
Тема 5. Соціально-культурна сфера: її стан та напрямки розвитку	4	6	3	13
Тема 6. Адміністративно-територіальний устрій та особливості публічного управління територіями в сфері сталого розвитку.	4	6	3	13
Тема 7. Фінансове забезпечення функціонування та сталого розвитку територій	4	6	3	13
Тема 8. Політика та стратегічні напрямки сталого розвитку територій	4	6	3	13
Всього	28	48	24	100

Шкала та критерії оцінювання усного опитування

Шкала оцінювання, балів	Характеристика критерію
4	Здобувач вищої освіти добре володіє матеріалом, який розглядається
3	Здобувач добре володіє матеріалом але допущено незначні помилки і неточності
2	Відповіді здобувача поверхові або недостатньо обгрунтовані
1	Відповіді не точні або допущено значні помилки
0	Здобувач не готовий до відповіді або відповіді не вірні

Шкала та критерії оцінювання виконання практичних вправ

Шкала оцінювання, балів	Характеристика критерію
6	Здобувач вищої освіти правильно виконав практичне завдання, вміє пояснити методику його виконання та зміст застосовуваного понятійного апарату. Вміє аргументувати свої думки.
4-5	Здобувач вищої освіти показує знання методики виконання практичного завдання та змісту застосовуваного понятійного апарату. Проте допущені окремі незначні помилки.
2-3	Здобувач вищої освіти частково виконав практичне завдання, але не достатньо аргументував свою відповідь, помилився у використанні понятійного апарату та методики виконання завдання.
0-1	Здобувач не виконав передбачений обсяг завдання, показав незадовільне знання понятійного апарату, або взагалі нічого не відповів.

Шкала та критерії оцінювання питань самостійної роботи

Шкала оцінювання, балів	Характеристика критерію
3	Здобувач вищої освіти якісно і в повному обсязі виконав завдання.
2	Здобувач виконав завдання з певними неточностями .
1	Здобувач виконав завдання з певними неточностями або не в повному обсязі.
0	Здобувач не виконав завдання

Трудомісткість:

Загальна кількість годин – 120 год.

Кількість кредитів – 4,0

Форма семестрового контролю – залік

Політика навчальної дисципліни.

Здобувач вищої освіти повинен дотримуватись Кодексу академічної доброчесності та Кодексу про етику викладача та здобувача вищої освіти Полтавського державного аграрного університету <https://www.pdaa.edu.ua/content/akademichna-dobrochesnist>. Дотримання академічної доброчесності здобувачами освіти передбачає: самостійне виконання навчальних завдань, завдань поточного та підсумкового контролю

результатів навчання (для осіб з особливими освітніми потребами ця вимога застосовується з урахуванням їхніх індивідуальних потреб і можливостей); посилання на джерела інформації у разі використання ідей, розробок, тверджень, відомостей; дотримання норм законодавства про авторське право і суміжні права; надання достовірної інформації про результати власної навчальної (наукової, творчої) діяльності, використанні методики досліджень і джерела інформації.

Додаткові матеріали для представлення навчальної дисципліни:

Презентації, відеоролики.

Рекомендовані джерела інформації:

Основні

1. Аграрний і сільський розвиток для зростання та оновлення української економіки : наукова доповідь / за ред. чл.-кор. НАН України Бородіної О.М., д-ра екон. наук Шубравської О.В. ; НАН України, ДУ «Ін-т економіки та прогнозування НАН України». Київ, 2018. 152 с.

2. Богданов Д.С. Завдання сталого розвитку сільських територій. «Агросвіт» №7, 2017. с.60-62.

3. Земельно-ресурсний потенціал сільських територій: теоретичні й практичні аспекти: монографія / О.М. Вишнеvsька, О.С. Альбещенко, Н.В. Бобровська. Миколаїв, 2018. 184 с.

4. Лелеченко А. П., Васильєва О. І., Куйбіда В. С., Ткачук А. Ф. Місцеве самоврядування в умовах децентралізації повноважень: навч. посіб. / А. П. Лелеченко, О. І. Васильєва, В. С. Куйбіда, А. Ф. Ткачук/. Київ. 2017. 110 с.

5. Перспективні форми організації господарської діяльності на селі: наукова доповідь /Національний науковий центр «Інститут аграрної економіки» /кол. авторів: Ю.О. Лупенко, О.Г. Шпикуляк, В.Я. Месель-Веселяк та ін./. Київ. ННЦ «ІАЕ», 2019. 114 с.

6. Розвиток сільських територій України: посібник для голів сільських і селищних рад / Ю. О. Лупенко, М. І. Пугачов, О. Г. Булавка та ін.; за ред. Ю. О. Лупенка. Київ : ННЦ ІАЕ, 2012. 130 с.

7. Сень О.В. Від безробіття до розвитку підприємництва на селі. Економічний, організаційний та правовий механізм підтримки і розвитку підприємництва: колективна монографія; за ред. О.В.Калашник, Х.З.Махмудова, І.О.Яснолоб. Полтава: Видавництво «Астроя». 2020. С.278-285.

8. Соціальна інфраструктура на шляхах реформування місцевого самоврядування: колективна монографія / В.М. Новіков, Н.М. Деєва, А. Г. Гвелесіані та ін.; за наук. ред. д.е.н., проф. В.М. Новікова; д.е.н., проф. Здіслава Сіройча/. Київ-Варшава, 2018. 431 с.

9. Сталий розвиток суспільства: навчальний посібник / авт. : А. Садовенко, Л. Масловська, В. Серєда, Т. Тимочко. 2 вид. К.; 2011. 392 с.

10. Стан соціально-економічного розвитку сільських територій / І.М. Демчак, В.О. Завалевська, О.М. Могильний, В.М. Івченко та ін. Київ : НДІ «Укراгропромпродуктивність», 2020. 192 с.

11. Стратегічні напрями сталого розвитку сільських територій на період до 2030 року /Лупенко Ю.О.,Малік М.Й.,Булавка О.Г. та ін.; за ред. Ю.О.Лупенка . Київ : ННЦ ІАЕ, 2020. 60 с.

12. Сучасні проблеми та перспективи сталого розвитку сільських територій : Збірник матеріалів Шістнадцятого конгресу вчених економістів-аграрників та Міжнародної науково-практичної конференції, Київ, 1 червня 2017 р. / Редкол.: Ю.О. Лупенко, П.Т. Саблук та ін. Київ : ННЦ ІАЕ. 2017. 386 с.

Допоміжні

1. Про фермерське господарство : Закон України №973-IV від 19.06.2003. Дата оновлення 15.08.2020. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/973-15#Text> Про особисте селянське господарство: Закон України №742-IV від 15.05.2003. Дата оновлення 15.08.2020. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/742-15#Text>.

2. Про цілі сталого розвитку України на період до 2030 року: Указ Президента України №722/2019 від 30.09.2019.URL: <https://www.president.gov.ua/documents/7222019->. Розпорядження Кабінету Міністрів України від 23 вересня 2015 р. № 995-р Про схвалення Концепції розвитку сільських територій . URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995-2015-r#Text>

3. Аранчій В. І. Місцеві фінанси: навчальний посібник. Полтава : РВВ ПДАА, 2008. 122 с.

4. Вишневська В. М. Ресурсний потенціал підприємств сільських територій. Миколаїв: «Видавництво Ірини Гудим», 2009. 248 с.

5. Гончарук і.В., Томашук І.В. Державне регулювання розвитку ресурсного потенціалу сільських територій: загальні аспекти. ЕКОНОМІКА. ФІНАНСИ, МЕНЕДЖМЕНТ: актуальні питання науки і практики. 2018, №4. С.19-30.

6. Довгаль, О.В. Ресурсний потенціал сільських територій : зміст та особливості еволюції. Український журнал прикладної економіки. 2018. Том 3. № 3. с. 110–119.

7. Малік М. Й. Тенденції і перспективи розвитку особистих селянських господарств. Економіка АПК. 2018, № 1. с. 11-19.

8. Малік М. Й., Мамчур В. А. Самозайнятість та розвиток несільськогосподарського підприємництва на селі. Економіка АПК. 2019. № 4. С. 39 - 52.

9. Славкова О.П. Розвиток сільських територій: теорія, методологія, практика: монографія. Суми : Сумський аграрний університет, 2010. 330 с.

10.Сень О.В. Сталий розвиток сільських регіонів в контексті євроінтеграційних пріоритетів України. Формування та перспективи розвитку підприємницьких структур в рамках інтеграції до європейського простору:

матеріали IV Міжнародної науково-практичної конференції (Полтава, 24 березня 2021). Полтава. ФОП Петренко І.М.. 2021. С.345-350.

11.Проект ЄС та ПРООН «Місцевий розвиток, орієнтовний на громаду» : результати та вплив. За даними соціологічного дослідження Київського міжнародного інституту соціології. Запоріжжя: Друкарський світ, 2011. 54 с.

Інформаційні ресурси мережі інтернет

1. Офіційне інтернет-представництво Президента України URL: <https://www.president.gov.ua>
2. Офіційний сайт Верховної ради України. Головна сторінка розділу «Законодавство України». URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws>
3. Офіційний сайт Державної служби статистики України. URL:<http://www.ukrstat.gov.ua>
4. Офіційний сайт журналу «Економіка АПК». URL: <http://eapk.org.ua>
5. Інститут сільського розвитку /Електронний ресурс /. URL: <http://icp.org.ua/>